

Tarımsal üretimde temel hedef verimli ağaç ve kaliteli ürün elde etmektir. Bu hedef doğrultusunda çekirdekten fidana, ağaca ve hasada kadar tüm bakım işlemlerinin eksiksiz ve amacına doğru biçimde yapılması gerekmektedir. Bitkinin hastalık ve zararlılardan uzak, dengeli ve ihtiyacı kadar sulama, besleme, budama vb. gereksinimleri karşılanmalıdır.

İyi bir yetiştiriciliğin ilk kuralı iyi bir fidan yetiştirmek olduğu unutulmamalıdır. Doğru başlayan bir üretim şekli ileriki yıllarda yetiştiricilikte üretici açısından bir çok avantaj sağlayacaktır.

Fidan; ağaç ya da ağaççıkların en genç durumda olanı, yeni yetişeni anlamına gelmekle birlikte, vegetatif veya generatif yöntemler kullanılarak bir alana dikilmesi planlanan genç bitkiler olarak tanımlanmaktadır.

Meyve bahçesi tesis edilirken elde edilecek fidanların adına doğru olması, sertifikalı ve sağlıklı olması ileriki yıllar için çok önemlidir. Üreticilerin adına doğru fidanlarla yetiştiricilik yapması ekonomik kayıpların önüne geçecektir.

Turunçgil fidanı yetiştirilirken öncelikle hangi anaç yetiştirilmesi gerektiğine karar verilmelidir. Daha sonrasında o meyveye ait çekirdekler çimlendirilerek çöğür ismiyle adlandırılan anaçlarda istenilen çeşit aşılanmaktadır. Ülkemizde turunçgil anaç olarak en çok Turunç kullanılmakla birlikte Üçyapraklı, Volkameriana, Carizzo, Troyyer sitranjları da tercih edilmektedir.

Tohum Ekiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Sağlıklı tohum ile başlayan yetiştiricilik sağlıklı fidan elde etmenin başlıca kuralıdır. Turunçgil fidan yetiştiriciliğinde virüs ve

hastalıktan arı ağaçlar, sağlıklı meyveler, gelişmesini tamamlamış ve dalından koparılmış meyveler olması önem arz etmektedir.

Ülkemizde en çok kullanılan anaç çeşidi Turunç'tur. 1 kg meyveden yaklaşık 2500 adet civarında turunç tohumu çıkmaktadır. Meyvelerin kesilerek zarar görmemiş olan tohumları çıkarıldıktan sonra küçük ve gelişim göstermemiş olanlar elenir. Daha sonra iyi gelişmiş olan tohumlar su ile yıkama işlemi sonrası tohumun etrafında bulunan ve tohumu çevreleyen zarsı yapının kaldırılması amacı ile kum ile sürtme işlemi yapılarak yıkama yada enzim uygulamaları ile katmanın tohumdan ayrılması sağlanır. Bu işlemi son olarak fungal etmenlerden koruma amaçlı tohumlara fungusit uygulaması izler ve ekime hazır hale gelir. Ekim işlemi yapılmayacak ise tohumlar +4 °C 'de anaca göre değişmekle birlikte 2 ay ile 2 yıl arasındaki bekletilebilir.

Yetiştirme Ortamları ve Tohum Ekimi

Turunçgil fidanı yetiştiriciliği genellikle plastik torbalarda yada tavalarda yapılmaktadır. Öncesinde ekime hazır hale getirdiğimiz tohumların kasalara veya plastik torbalara ekimi yapılmalıdır.

Tohum ekiminde kullanılacak harç 2:2:1 oranında 2 birim toprak, 2 birim olgunlaşmış (yanmış) çiftlik gübresi, 1 birim kum olacak şekilde orana dikkat edilerek ya da 2:1 oranda 2 birim torf 1 birim perlit şeklinde hazırlanmalıdır. Hazırlanan bu ortamın pH ve EC değeri çok iyi ayarlanması gerekmektedir. Aksi takdirde bitkilerin besin elementi alımı güçleşecek gelişimde olumsuz durumlar ortaya çıkacaktır. Turunçgiller hafif asit ortamlarda daha iyi yetişmektedir. pH değeri 5.5-6.5, EC değeri maksimum 1300 ppm olmalıdır. Tohum ekimi

ilkbahara girdiğimiz aylarla birlikte başlamakta ve hazırlanan ortamlara ekilmektedir. Tavalara ekim yapılacak ise ekimin yapılacağı alanda her 1 metre kareye yaklaşık 0.5 kg tohum denk gelecek şekilde, tohumlar hafif nemlendirilerek toprağın 1 cm derinliğine 0,75 cm aralıklarla 20 cm sıra arası mesafede ekilir ve üzeri kapatılır. İlk sulamada fungusit kullanılarak yapılacak ıslatma tohum kaybını engelleyecektir. Hava koşulları da dikkate alınarak ekim sonrası 5 günde bir sulanmalı ve mutlaka yabancı ot mücadelesi yapılmalıdır. Ekilen tohumların yaklaşık %80'i hava ve toprak sıcaklığına bağlı olarak yaklaşık 20 gün içerisinde çimlenir.

Resim 1. Ekime Hazır Turunç Tohumu

Fidan Üretimi

Tohum ekimi sonrasında yaklaşık 6-8 mm çapa ya da 10-15 cm boya ulaşmış çöğürlerin şaşırtma zamanı gelmiştir. Tohum tavasından alınan çöğürler belirtilen oranlarda önceden harcı hazırlanmış plastik torbalara yaz dönemi sonrasında ya da erken sonbaharda şaşırtılırlar. Şaşırtma yaparken özellikle çöğürlerin kök gelişimini teşvik etmek için kök tuvaleti yapılması gerekmektedir. 5-6 cm uzunluğundan

tepe vurularak dikime hazır hale gelen çöğürler hazırlanmış olan fungusit-su karışımına batırılarak plastik torbalara 6-7 cm derinliğe dikilir çukur iyice kapatılır ve can suyu verilir. Bitkiler büyüme aşamasında iken kimyevi gübre takviyesi (azot, fosfor, potasyum, demir, çinko vb.) yapılarak büyümesi sağlanırken destek amaçlı herak bağlanması gerekmektedir. Bu süreçte sulama ve gübrelemede modern basınçlı sulama sistemleri kullanılması, uygulanacak gübrelerin damla sulama yoluyla verilmesi hem gübre kontrolü hem de sulama düzeni açısından büyük önem arz etmektedir.

Turunçgil fidan üretiminde karşımıza çıkacak önemli bir sorun da zararlılardır (kırmızı örümcek, yaprak bitleri, unlu bit ve beyazsinek). Bu zararlılara ruhsatlı zirai mücadele ilaçları ile mücadele etmek gerekmektedir.

Aşılama İşlemleri

Turunçgil çeşitlerinde en fazla göz aşısı yapılmaktadır. Aşılacak olan anacın 6-7 mm kalınlığa ulaşması ve kök boğazından itibaren 25 cm yüksekliğe gelmesiyle aşı zamanının geldiği anlaşılır. Fakat aşılacak çöğürlerin kalınlığı tür ve çeşide göre farklılık gösterebilir. Aşılama zamanı ilkbahar ve sonbahar aylarında yapılır. En iyi sonuç iklim şartları da gözetilerek eylül-ekim döneminde yapılan göz aşısıdır.

Sera koşullarında gerçekleştirilen aşılama süre uzayabilir. Aşı yapılırken üzerinde durulması gereken en önemli nokta aşı kalem uyumu olmalıdır. Anacın kalın olması aşı tutma oranı düşürür. Aşı gözlerinin virüsten uzak olması istenir. Bu konuda aşı yapacak kişinin de çok dikkat etmesi gerekmektedir. Aşılama kullanacağı aşı malzemelerinin temiz olmasına özen göstermelidir.

Tohum ekimi yapılmasının ardından 7-8 ay içerisinde aşılana hazır hale gelen çöğürler üzerine istenilen sürgünlerden alınan aşı gözü 15-20 cm yükseklikten aşılır. Aşılama çalışmalarında aşığı yapacak kişinin el becerisi oldukça önemlidir. Aşı kalem uyumu, aşı gözlerinin çıkarılması, aşılama sonrası hava almayacak şekilde aşı bandının uygulanması ve bu işlemlerin virüs ve virüs benzeri hastalıklardan uzak olarak yapılması oldukça önem arz etmektedir. Aşı bıçağı keskin olmalı ve aralıklarla temizlenmelidir.

Aşı yapıldıktan sonra yaklaşık 20 gün sonra aşı noktasının 7-8 cm üzerinde tepe kesimi yapılır. Tepe kesimi yapıldıktan 10 gün sonra aşı bandı çözülür. Bu aşamada sürgünlere zarar verilmemelidir. Sürgün boyları 15 cm uzunluğa geldiğinde herak ile (bambu çubuklar) bağlama işlemi yapılmalıdır. Herak bağlama işlemi fidanın dik durmasını ve gövde gelişimini olumlu etkilemesi amacıyla kullanılmaktadır. Sürgün boyu çeşide göre değişmekle birlikte taçlandırma yüksekliği denilen uygulama ile ortalama 70 cm'den tepe vurulur ve ana dal olarak 3 tane ana dal oluşturulur ve böylelikle turunçgil fidanı araziye dikilmek üzere hazır hale gelmiş olur.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📠: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Turunçgil Fidanı Yetiştiriciliği

Ali YILMAZ
Ziraat Yüksek Mühendisi

